

XÂY DỰNG BỘ TIÊU CHÍ ĐÁNH GIÁ CHẤT LƯỢNG HOẠT ĐỘNG DẠY HỌC Ở TRƯỜNG TRUNG HỌC PHỔ THÔNG THEO ĐỊNH HƯỚNG PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC HỌC SINH

THS. TRẦN TRUNG DŨNG

Sở Giáo dục và Đào tạo Hà Tĩnh

1. Đặt vấn đề

Phát triển năng lực (NL) học sinh (HS) hiện đang trở thành một định hướng cơ bản nhất của đổi mới giáo dục phổ thông (GDPT) nói chung, đổi mới hoạt động dạy học (HĐDH) ở trường trung học phổ thông (THPT) nói riêng. Định hướng đổi mới này đòi hỏi các trường THPT phải đào tạo được những HS không chỉ có sự hiểu biết mà còn phải có NL tư duy, NL tự học; NL giải quyết vấn đề; NL sáng tạo; NL tự quản lí... Điều đó đòi hỏi phải có sự thay đổi trong nhận thức và hoạt động thực tiễn của nhà trường. Việc chú trọng vào kết quả đầu ra và những tiêu chuẩn đo lường khách quan của NL cần thiết để tạo ra kết quả này là điều được các nhà hoạch định chính sách giáo dục và phát triển nguồn nhân lực đặc biệt quan tâm. Từ đó, để đánh giá chất lượng HĐDH ở trường THPT theo cách tiếp cận mới đòi hỏi phải xây dựng được bộ tiêu chí có cơ sở khoa học và tính khả thi cao, hướng tới những gì người học dự kiến phải làm được.

2. Cơ sở xây dựng bộ tiêu chí đánh giá chất lượng HĐDH ở trường THPT theo định hướng phát triển NL HS

2.1. Mục tiêu đổi mới căn bản, toàn diện GDPT

Nghị quyết Hội nghị lần thứ tám, Ban Chấp hành Trung ương Khóa XI đã xác định mục tiêu đổi mới căn bản, toàn diện GDPT là: "Tập trung phát triển trí tuệ, thể chất, hình thành phẩm chất, NL công dân, phát hiện và bồi dưỡng năng khiếu, định hướng nghề nghiệp cho HS. Nâng cao chất lượng giáo dục toàn diện, chú trọng giáo dục lí tưởng, truyền thống, đạo đức, lối sống, ngoại ngữ, tin học, NL và kĩ năng thực hành, vận dụng kiến thức vào thực tiễn. Phát triển khả năng sáng tạo, tự học, khuyến khích học tập suốt đời" [1]. Từ sự đổi mới về mục tiêu, đòi hỏi phải đổi mới việc tổ chức HĐDH ở trường THPT cũng như đánh giá chất lượng của hoạt động này bằng các tiêu chí thích hợp.

2.2. Yêu cầu, nội dung đổi mới chương trình, sách giáo khoa GDPT

Về yêu cầu đổi mới chương trình, sách giáo khoa GDPT

Đổi mới chương trình, sách giáo khoa GDPT phải đạt được các yêu cầu: "Kế thừa và phát triển những ưu điểm của chương trình, sách giáo khoa GDPT hiện hành; Phát huy những giá trị truyền thống tốt đẹp của nền văn hóa Việt Nam và phù hợp với xu thế quốc tế; Đổi mới toàn diện mục tiêu, nội dung, phương pháp và hình thức tổ chức giáo dục, thi, kiểm tra, đánh giá chất lượng giáo dục theo yêu cầu phát triển phẩm chất và NLHS; Được tiến hành đồng bộ, công khai, minh bạch, tiếp thu rộng rãi ý kiến của nhân dân, các nhà khoa học, nhà giáo và người học" [2].

Về nội dung đổi mới chương trình, sách giáo khoa GDPT

Đổi mới nội dung GDPT theo hướng tinh giản, hiện

đại, thiết thực, phù hợp với lứa tuổi, trình độ và định hướng nghề nghiệp; tăng thực hành, vận dụng kiến thức vào thực tiễn; tích hợp cao ở các lớp học dưới và phân hóa dần ở các lớp học trên. Ở cấp THPT "yêu cầu HS học một số môn học bắt buộc, đồng thời được tự chọn các môn học và chuyên đề học tập theo hình thức tích lũy tín chỉ" [2].

2.3. Dựa trên chuẩn cấp học, chuẩn môn học thống nhất trên phạm vi cả nước

Chuẩn cấp học, chuẩn môn học là "đầu ra", là yêu cầu tối thiểu mà HS cần đạt được sau khi học xong một cấp học, môn học. Nếu như hiện tại, các chuẩn này còn là hệ thống tri thức, kĩ năng đơn lẻ thì khi đổi mới chương trình GDPT chúng sẽ là các NL mà HS cần có. Vì thế, khi đánh giá chất lượng giáo dục nói chung, chất lượng của HĐDH nói riêng cần dựa vào chuẩn cấp học, chuẩn môn học thống nhất trên phạm vi cả nước.

3. Bộ tiêu chí đánh giá chất lượng HĐDH ở trường THPT theo định hướng phát triển NLHS

Bộ tiêu chí đánh giá chất lượng HĐDH ở trường THPT theo cách tiếp cận NL mà chúng tôi đề xuất bao gồm các lĩnh vực sau đây: Kế hoạch dạy học (KHDH); Nội dung dạy học (NDDH); Phương pháp dạy học (PPDH); Hình thức tổ chức dạy học (HTTCDH); Kiểm tra đánh giá (KTĐG) kết quả dạy học; Môi trường dạy học (MTDH).

Lĩnh vực thứ nhất: Kế hoạch dạy học

Tiêu chí 1: KHDH được thiết kế cho từng môn học và theo từng năm học, học kì, tháng, tuần;

Tiêu chí 2: KHDH dự kiến được một cách rõ ràng các NL chung và NL riêng (theo môn học) cần hình thành ở HS;

Tiêu chí 3: KHDH có độ linh hoạt, mềm dẻo nhất định để có thể phục vụ tốt hơn yêu cầu phát triển NL chung và NL riêng của HS;

Tiêu chí 4: KHDH coi trọng các hoạt động thí nghiệm, thực hành, vận dụng kiến thức, giải quyết vấn đề... của HS;

Tiêu chí 5: KHDH của từng môn học phải dành thời gian thích hợp cho các hoạt động độc lập, hoạt động trải nghiệm sáng tạo của HS;

Lĩnh vực thứ hai: Nội dung dạy học

Tiêu chí 6: NDDH được xây dựng thành các chủ đề học tập theo sở thích, sự phát triển NL và cách học của từng HS;

Tiêu chí 7: NDDH đảm bảo sự tiến bộ không ngừng của HS trong từng giai đoạn học tập và trong cả quá trình học tập;

Tiêu chí 8: NDDH gắn liền với cuộc sống hàng ngày của HS;

Tiêu chí 9: NDDH giúp HS biết làm từ những điều đã học (vận dụng kiến thức ở các mức độ khác nhau);

Tiêu chí 10: NDDH tạo điều kiện để HS tiếp cận các nguồn học liệu mở;

Lĩnh vực thứ ba: Phương pháp dạy học

Tiêu chí 11: PPDH và các điều kiện hỗ trợ giảng dạy phù hợp với NDDH;

Tiêu chí 12: PPDH tập trung dạy HS cách học, cách nghĩ;

Tiêu chí 13: PPDH giúp HS tự cập nhật và đổi mới tri thức, kĩ năng, phát triển NL;

Tiêu chí 14: PPDH khuyến khích HS tự học, tự nghiên cứu;

Tiêu chí 15: PPDH cá thể hóa hoạt động học tập theo nhu cầu và khả năng của mỗi HS;

Lĩnh vực thứ tư: Hình thức tổ chức dạy học

Tiêu chí 16: HTTCDH trong và ngoài lớp đa dạng (giờ lên lớp; giờ thảo luận; giờ làm việc nhóm; giờ tự học, tự nghiên cứu...);

Tiêu chí 17: Các hoạt động xã hội, ngoại khóa, tập dượt nghiên cứu khoa học... được đưa vào trong HTTCDH;

Tiêu chí 18: Các HTTCDH được sử dụng với sự trợ giúp của công nghệ thông tin và truyền thông;

Lĩnh vực thứ năm: Kiểm tra đánh giá kết quả dạy học

Tiêu chí 19: KTĐG bảo đảm độ tin cậy và tính giá trị;

Tiêu chí 20: Xác định NL của HS dựa trên chuẩn cấp học, chuẩn môn học thống nhất trên phạm vi cả nước;

Tiêu chí 21: KTĐG khuyến khích phát triển trí thông minh, óc sáng tạo trong việc giải quyết những tình huống thực tế của HS;

Tiêu chí 22: KTĐG được đa dạng hóa bằng các phương pháp (quan sát, vấn đáp, trắc nghiệm, trình diễn, dự án học tập, hồ sơ HS...), hình thức (đánh giá chuẩn đoán, đánh giá quá trình và đánh giá tổng kết), công cụ (câu hỏi phát vấn, đề kiểm tra, bài luận, báo cáo thực hành, mẫu biểu quan sát, tự đánh giá...);

Tiêu chí 23: Phát triển các kĩ thuật đánh giá (thiết kế đề kiểm tra theo chuẩn NL, nhận xét định tính, xử lí định lượng, phản hồi điểm mạnh, điểm yếu...);

Tiêu chí 24: Nhìn ra được sự tiến bộ của HS trong quá trình học tập.

Lĩnh vực thứ sáu: Môi trường dạy học

Tiêu chí 25: Có sự tương tác giữa GV và HS trong các hoạt động ngoại khóa, các trò chơi dân gian, các hoạt động tập thể...

Tiêu chí 26: Có sự chia sẻ kinh nghiệm trong các hoạt động giữa GV với nhau, giữa HS với nhau;

Tiêu chí 27: GV và HS cảm thấy thoải mái trong các hoạt động của mình;

Tiêu chí 28: Không gian dành cho HĐDH có tính hợp lí cao.

4. Sử dụng bộ tiêu chí đánh giá chất lượng HĐDH ở trường THPT theo định hướng phát triển NLHS

4.1. Quy trình đánh giá

Quy trình đánh giá chất lượng HĐDH ở trường THPT theo định hướng phát triển NLHS dựa trên bộ tiêu chí đã xây dựng bao gồm các bước sau đây:

- Bước 1: Phổ biến và hướng dẫn các chủ thể đánh giá chất lượng HĐDH ở trường THPT theo bộ tiêu chí;

- Bước 2: GV tự đánh giá chất lượng HĐDH môn học mà mình phụ trách theo bộ tiêu chí;

- Bước 3: Tổ chuyên môn đánh giá chất lượng HĐDH môn học (nhóm môn học) do tổ phụ trách theo bộ tiêu chí;

- Bước 4: Hiệu trưởng đánh giá chất lượng HĐDH của nhà trường theo bộ tiêu chí;

- Bước 5: Công khai kết quả đánh giá chất lượng HĐDH của nhà trường theo bộ tiêu chí.

4.2. Phân tích kết quả đánh giá chất lượng HĐDH của trường THPT theo bộ tiêu chí

Đánh giá chất lượng HĐDH của trường THPT theo bộ tiêu chí là nhằm xác định xem hoạt động này đã đáp ứng được yêu cầu phát triển NLHS hay chưa? Trong các lĩnh vực đánh giá, lĩnh vực nào được xếp loại cao hơn; lĩnh vực nào xếp loại thấp hơn? Ngay trong từng lĩnh vực đánh giá, tiêu chí nào xếp loại cao hơn; tiêu chí nào được xếp loại thấp hơn?

Trên cơ sở phân tích kết quả đánh giá chất lượng HĐDH theo bộ tiêu chí, mỗi GV, tổ chuyên môn, trường THPT cần làm rõ nguyên nhân thành công cũng như hạn chế trong tổ chức HĐDH theo định hướng phát triển NLHS. Từ đó, có sự đổi mới trong xây dựng KHDH; đổi mới NDDH, PPDH; HTTCDH, KTĐG kết quả dạy học...

5. Kết luận

Đánh giá chất lượng HĐDH theo định hướng phát triển NLHS là một yêu cầu cấp thiết, đáp ứng yêu cầu đổi mới GDPT hiện nay. Để đánh giá khách quan chất lượng HĐDH theo định hướng phát triển NLHS cần phải dựa trên bộ tiêu chí được xây dựng có cơ sở khoa học và có tính khả thi.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1]. Đảng Cộng sản Việt Nam, (2013), Văn kiện Hội nghị Ban Chấp hành Trung ương lần thứ tám khóa XI, Hà Nội.
- [2]. Quốc hội nước Cộng hòa Xã hội chủ nghĩa Việt Nam, Nghị quyết số 88/2014/QH13 ngày 28/11/2014 của Quốc hội về đổi mới chương trình, sách giáo khoa GDPT.
- [3]. Đặng Quốc Bảo, Nguyễn Sỹ Thu, Tổ chức dạy học phát triển toàn diện năng lực cho thế hệ trẻ, Tạp chí Giáo dục, số 347, tháng 12 năm 2014.
- [4]. Trần Thị Hoài, Phạm Văn Phong, Quản lí hoạt động kiểm tra, đánh giá theo tiếp cận đánh giá năng lực người học, Tạp chí Giáo dục, số 351, tháng 2 năm 2015.
- [5]. Lương Việt Thái, (2012), Một số vấn đề về chương trình theo định hướng phát triển năng lực HS và việc vận dụng cho phát triển chương trình GDPT sau 2015. Kỉ yếu Hội thảo "Hướng tới đổi mới nền giáo dục Việt Nam", Bộ GD&ĐT - Viện Khoa học Giáo dục Việt Nam, Hà Nội.

SUMMARY

Developing students' competence becomes a basic orientation in the cause of renewing general education and teaching activity at schools as well. High schools are required to train students with competencies of thinking, self-study, problem-solving, creativity, self-management... To assess quality of teaching activity at high schools towards new approach, there should be a set of criteria with scientific base and high feasibility, targeting what learners are expected to complete. The article introduces criteria for assessing the quality of teaching at high schools towards students' competence development. There were 28 criteria in this set, based on aspects such as teaching plan; teaching content; teaching methods; forms of teaching organization; learning outcomes' testing and evaluation; Teaching environment.

Keywords: Criteria set; students' competence; quality; high schools; competence development.